

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ

ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ГРОМАДСЬКОГО МОНІТОРИНГУ РОБОТИ ВІННИЦЬКОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ МИТНИЦІ У 2021 РОЦІ

Проект

Підтримка «Громадської ініціативи «За чесну та прозору митницю»

м. Вінниця
квітень 2021 року
ГО «СФЕРО»

Зміст

ВСТУП	3
ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ У АНАЛІТИЧНОМУ ЗВІТІ	4
МЕТОДОЛОГІЯ ГРОМАДСЬКОГО МОНІТОРИНГУ	5
ЦІЛІ І ЗАВДАННЯ ГРОМАДСЬКОГО МОНІТОРИНГУ	5
ПЕРІОД ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ	7
ОПИС ВИБІРКИ (КОГО ОПИТУВАЛИ, ВІК, СТАТЬ)	8
ОЦІНКА ІНФРАСТРУКТУРИ ТА СЕРВІСУ МИТНИЦІ	11
ВПРОВАДЖЕННЯ НОВОЇ КОМП'ЮТЕРИЗОВАНОЇ ТРАНЗИТНОЇ СИСТЕМИ (NCTS).....	15
ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ АВТОРИЗОВАНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАТОРІВ (АЕО).....	18
ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ АЕО	21
РІВЕНЬ ПОІНФОРМОВАНОСТІ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ПРОДУКТІВ МИТНИЦІ («ЄДИНЕ ВІКНО ДЛЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ», BUSINESS INTELLIGENCE ТА ІНШІ)	25
ОЧІКУВАНІ РЕФОРМИ ТА ОЧІКУВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ (ЗАГАЛЬНИЙ РЕЗУЛЬТАТ, ЗА ГРУПАМИ РЕСПОНДЕНТІВ)	43

ВСТУП

Проект «Формування позицій щодо громадської оцінки роботи Вінницької регіональної митниці з подальшим формуванням відповідних рекомендацій і адвокацією заходів, спрямованих на поліпшення її роботи» реалізується ГО СФЕРО в рамках проекту "Підтримка громадської ініціативи "За чесну та прозору митницю".

Проектом передбачена низка заходів, метою яких є вивчення експертної, фахової та громадської думки на рівні Вінницької області щодо можливості подальшого реформування митної сфери. У процесі реалізації проекту передбачається продовження конструктивного діалогу між органами митниці, державної влади та громадянського суспільства для підтримки реформ у митній сфері, який було розпочато командою проекту як учасника громадської ініціативи «За чесну та прозору митницю» з 2018 року.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ У АНАЛІТИЧНОМУ ЗВІТІ

АЕО – Авторизовані економічні оператори;

Business Intelligence – аналітичні технології, що використовуються підприємствами для аналізу даних ділової інформації;

МД декларування – інструмент оформлення митних декларацій;

NCTS – Нова комп'ютеризована транзитна система;

QD Professional – програма митної служби для автоматичного та дистанційного заповнення митних декларацій;

ДФС – Державна фіскальна служба;

ЗЕД – зовнішньо економічна діяльність;

МСБ – малий та середній бізнес;

ОНК – органи нагляду і контролю;

ТПП – торгово-промислова палата;

СБУ – Служба безпеки України;

СГД – суб'єкти господарської діяльності;

УКТЕЗД – українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності.

МЕТОДОЛОГІЯ ГРОМАДСЬКОГО МОНІТОРИНГУ

ЦІЛІ І ЗАВДАННЯ ГРОМАДСЬКОГО МОНІТОРИНГУ

Мета громадського моніторингу: Вивчення основних позицій зацікавлених сторін, у тому числі на регіональному рівні, у питанні реформування митниці.

Завдання громадського моніторингу:

1. Оцінка інфраструктури та сервісу митниці (оцінки окремих елементів інфраструктури, за групами респондентів);
2. Оцінка поінформованості респондентів щодо нововведень, які впроваджуються на митниці;
3. Оцінка поінформованості респондентів щодо запроваджених цифрових продуктів для спрощення та автоматизації процедур митного оформлення товарів;
4. Аналіз оцінки рівня корупції на митниці як респондентами в цілому, так і їх окремими групами;
5. Аналіз оцінки регуляторних умов ведення бізнесу як респондентами в цілому, так і їх окремими групами;

6. Аналіз оцінки впливу на роботу митниці правоохоронних органів як респондентами в цілому, так і їх окремими групами;
7. Аналіз очікувань від реформ на митниці як респондентами в цілому, так і їх окремими групами.

ПЕРІОД ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ

Громадський моніторинг проводився в період з 25.01.2021 по 28.02.2021.

10. Як Ви оцінюєте рівень корупції на митниці? Оцініть, будь ласка, за шкалою від 1 до 5, де 1 означає високий рівень корупції, а 5 – низький рівень або відсутність корупції.

1 – високий рівень корупції	2	3	4	5 – низький рівень або взагалі немає корупції	99 – Важко сказати / Не знаю
-----------------------------	---	---	---	---	------------------------------

11. Чи змінилися, на Вашу думку, регуляторні умови для ведення бізнесу протягом двох останніх років?

1 – Покращилися	0 – Не змінилися	-1 – Погіршилися	99 – Не знаю / Важко сказати
-----------------	------------------	------------------	------------------------------

12. Чи мають, на Вашу думку, вказані правоохоронні органи вплив на роботу митниці?

1	СБУ	1 – Так	2 – Ні	99 – Не знаю / Важко сказати
2	МВС	1 – Так	2 – Ні	99 – Не знаю / Важко сказати
3	Генеральна прокуратура	1 – Так	2 – Ні	99 – Не знаю / Важко сказати
4	ДБР	1 – Так	2 – Ні	99 – Не знаю / Важко сказати
5	НАБУ	1 – Так	2 – Ні	99 – Не знаю / Важко сказати
6	Інші (вказіть):	1 – Так	2 – Ні	99 – Не знаю / Важко сказати

13. На Вашу думку, чи в правильному напрямку в цілому рухється реформа митниці?

і неправильному напрямку	1
краще в неправильному	2
важко сказати	3
краще в правильному	4
і правильному	5
не знаю про реформу	6
ВІДМОВА ВІД ВІДПОВІДІ	-99

14. Яких результатів Ви очікуєте від реформи митниці? **МОЖЛИВІ ДЕКИЛЬКА ВІДПОВІДЕЙ**

Ізменшення часу при проходженні митних процедур	1
Ізменшення черг на кордонах/пунктах пропуску	2
Ізменшення фінансових витрат при проходженні митних процедур	3

Метод збору даних

Для збору даних було використано 3 типи анкет для кожного з основних типів респондентів (влада, СГД імпортери чи експортери та митні брокери) діяльність яких пов'язаних з роботою Вінницької митниці.

Анкети містили 7 однакових блоків питань, що відповідали визначеним завданням громадського моніторингу, а також як загальні питання для визначення статі та віку респондентів так і індивідуальні питання для визначення особливостей професійної діяльності респондентів.

Процес збору даних здійснювався методом прямого очного опитування із застосуванням засобів аудіо фіксації.

ОПИС ВИБІРКИ (КОГО ОПИТУВАЛИ, ВІК, СТАТЬ)

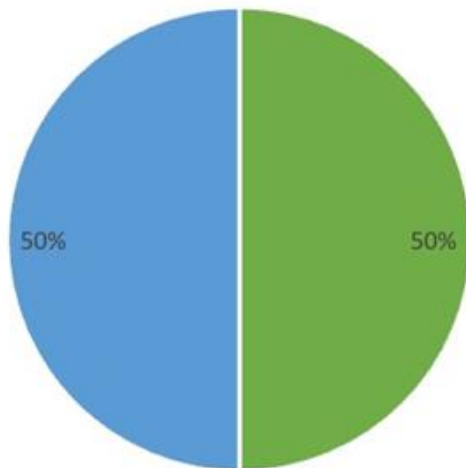
Всього у опитуванні взяло участь 30 респондентів, з трьох основних груп суб'єктів діяльності яких пов'язаних з роботою Вінницької митниці. З них 25 респондентів здійснювали митні операції виключно на Вінницької митниці та 5 респондентів (3 представники МСБ та 2 митних брокери), проводили такі операції на Вінницькій та інших митницях.

В опитуванні було повністю дотримано принципу гендерної рівності, від кожної статі залучено по 15 респондентів.

Так, респондентами вибірки стали:

1. представники МСБ - учасники ЗЕД (власники бізнесів, їх делегати (декларанти). Опитано 20 осіб (біля 67% від загальної кількості опитуваних), вік – від 25 до 52 років, стать – 13 чол/7 жінок.
2. митні брокери. Опитано 4 особи (біля 13% від загальної кількості опитуваних), вік – від 36 до 45 років, стать – 1 чол/3 жінок.
3. представники митниці та супутніх ОНК, ТПП - Опитано 6 осіб (біля 20% від загальної кількості опитуваних), вік – від 36 до 43 років, стать – 1 чол/5 жінок.

Гендерний розподіл (загалом)

■ Чоловіки ■ Жінки

ОЦІНКА ІНФРАСТРУКТУРИ ТА СЕРВІСУ МИТНИЦІ (ОЦІНКИ ОКРЕМИХ ЕЛЕМЕНТІВ ІНФРАСТРУКТУРИ, ЗА ГРУПАМИ РЕСПОНДЕНТІВ)

80% респондентів вважають, що інфраструктура Вінницької митниці в цілому задовольняє основні потреби учасників ЗЕД. Вагомих (критичних для роботи) зауважень не має.

Серед головних недоліків інфраструктури та сервісу митниці зазначено наступні:

- Низька якість дорожнього покриття на під'їздах до митних терміналів та пунктів пропуску;
- Не зручний під'їзд для великогабаритного транспорту
- Відсутність альтернативи платіжним терміналам IBOX
- Недостатня кількість обладнаних робочих місць для суб'єктів ЗЕД
- Низький рівень забезпечення офісною технікою(сканери, копіри, принтери з віддаленим доступом, відсутній вільний Wi-Fi).

Для оцінки проблематики різних видів державного контролю на митниці, респондентам були задані наступні питання:

1. Оцініть проблемність проходження митного контролю. ;
2. Оцініть проблемність проходження фіто санітарного контролю;
3. Оцініть проблемність проходження ветеринарно-санітарного контролю;
4. Оцініть проблемність проходження контролю за харчовою безпекою.

Аналіз відповідей на вищевказані питання виглядає наступним чином.

Проблемність проходження митного контролю, як незначну (неварту уваги) або відсутню, відзначило 60% опитаних, 25% вважають, що проблеми існують але вони вирішуються достатньо легко, ще 10 % відмітили наявність проблем, вирішення яких варто додаткової уваги, а 5 %, що проблеми значні на митниці, а їх вирішення складне. Результати опитування не встановили гендерної нерівності в питаннях проходження митного контролю, оскільки незначну (неварту уваги) або відсутню проблемність, відзначило по 60% опитаних жінок та чоловіків.

Якщо аналізувати за групами, то:

- представники митниці та супутніх ОНК, ТПП не вбачають жодних проблем у митному контролі;
- представники МСБ як незначну (не варту уваги) або відсутню, відзначило 60% опитаних, 34% вважають, що проблеми існують але вони вирішуються достатньо легко, 6 % відмітили наявність проблем, вирішення яких варто додаткової уваги;
- оцінка митних брокерів істотно відрізняється, їх оцінки розділились порівну, так незначними (неварту уваги) проблеми відзначило 25 % опитаних, ще 25% вважали, що проблеми існують але вони вирішуються достатньо легко, 25 % відмітили наявність проблем, вирішення яких варто додаткової уваги і нарешті 25 % відзначили, що проблеми значні на митниці, а їх вирішення складне.

Проблемність проходження фіто санітарного контролю, як незначну (не варту уваги) або відсутню, відзначило 100% опитаних.

Проблемність проходження ветеринарно-санітарного контролю, як незначну (не варту уваги) або відсутню, відзначило 100% опитаних.

Проблемність проходження контролю за харчовою безпекою, як незначну (не варту уваги) або відсутню, відзначило 100% опитаних.

ОЦІНКА НОВОВВЕДЕНЬ НА МИТНИЦІ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВОЇ КОМП'ЮТЕРИЗОВАНОЇ ТРАНЗИТНОЇ СИСТЕМИ (NCTS)

NCTS (Нова комп'ютеризована транзитна система) — це система, в якій обробка декларацій та контроль транзитного руху проводиться в онлайн-режимі. Система використовується 35 державами, які приєдналися до Конвенції про процедуру спільного транзиту, зокрема, країнами-членами ЄС, а також Великобританією, Туреччиною, Північною Македонією та Сербією.

Основними перевагами участі в NCTS є, зокрема:

- Обмін даними, наприклад, щодо результатів митного контролю між українською митницею та митними органами країн ЄС відбуватиметься напряму. Це призведе до того, що будуть зменшуватись шахрайські дії з товаросупровідними документами, коли в Україні подається одна вартість товару, а в Польщі — інша;
- Аналіз ризиків щодо переміщення товару теж суттєво покращиться, а отже, кількість і строки процедур під час митного оформлення та митного контролю скоротяться;
- Після запуску NCTS будуть запроваджені спеціальні транзитні спрощення. Наприклад,

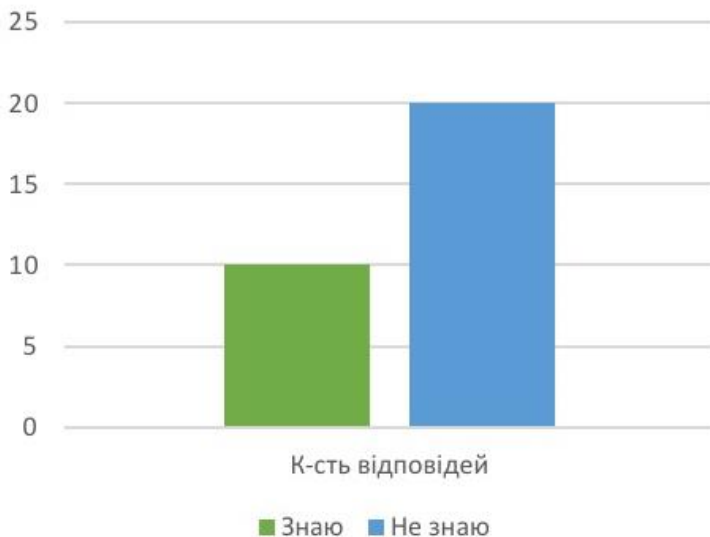
підприємство матиме право на самостійне пломбування товару та його вивезення з власного складу без пред'явлення митниці відправлення при поданні електронної транзитної декларації.

Рівень поінформованості / використання системи

За інформацією учасників ЗЕД NCTS працюватиме до 16 березня п.р. у тестовому режимі у 2х пілотних регіонах, до складу яких Вінницька область не входить. С цих причин достовірної інформації про роботу NCTS більшість респондентів не мають.

Більш інформовані митні брокери і представники митниці, але і вони переважно володіють не достовірною, поверхневою інформацією.

Чи знаєте ви про NCTS

За групами рівень поінформованості про NCTS виглядає наступним чином:

- 100% представників митниці та супутніх ОНК, ТПП відзначило, що про систему знають, але їм важко за неї, щось розповісти;
- 100% митних брокерів зазначили, що знають достатньо за цю систему;
- 67 % представників МСБ про систему не знають, ще 33% знають, але недостатньо.

Переваги та недоліки системи

З вищезначених причин відповіді на це питання не надав жоден респондент. Деякі відповіді містять припущення щодо очікувань, а саме спрощення митних процедур, пришвидшення митного оформлення та проходження кордону.

Чи розуміють як працює система?

Жоден респондент не розуміє, як працює система.

Якої інформації про систему бракує?

Інформації з офіційних джерел (інформація, що міститься наприклад, на сайті Державної митної служби в розділі режим спільного транзиту NCTS, дає розуміння, щодо технічних аспектів але не задовольняє потреби респондентів на повну

інформацію про систему та її переваги), узагальненого спеціалізованого видання щодо характеру, спеціалізації та функції NCTS. Також, на початку березня у мережі інтернет почали з'являтися пропозиції щодо навчання (роз'яснення) роботі в системі NCTS на платній основі.

Враховуючі вищенаведене лише 50 % респондентів планують використовувати NCTS

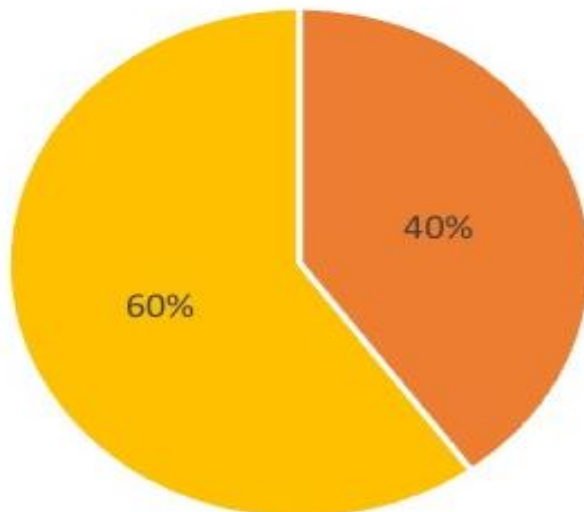
Чи плануєте використовувати NCTS

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ АВТОРИЗОВАНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАТОРІВ (АЕО)

Рівень поінформованості / використання АЕО

Чи знаєте ви що таке АЕО?

■ Не цікавився(лась) ■ Чув(ла)

60% респондентів не цікавились інформацією про АЕО (не думають, що це їм потрібно в роботі або не впевнені, що їх бізнес підпадає під критерії отримання статусу АЕО). 40% з числа питаних учасників ЗЕД мають загальне уявлення про переваги статусу АЕО, але потребують додаткового роз'яснення окремі аспекти, зокрема, процедура та критерії отримання, окремі вимоги до оператора, впровадження яких є необхідним для отримання статусу АЕО (наявність окремої зони митного контролю на підприємстві), є питання щодо заповнення анкети само-оцінювання та інших

документів з переліку необхідних до подання для отримання статусу.

За групами рівень поінформованості про можливість використання АЕО виглядає наступним чином:

- 100% представників митниці та супутніх ОНК, ТПП відзначило, що знають про можливість отримання статусу АЕО, але не готові відповісти щодо розуміння того, ані в чому він полягає, ані як його отримати;
- 100% митних брокерів зазначили, що знають про можливості статусу АЕО, але всі вони не розуміють як його отримати;
- 45 % представників МСБ, знають про можливості статусу АЕО, 20% бажають отримати статус АЕО, але 80% не знають як його отримати, решта у 20 % обрали відповідь, що їм важко точно відповісти на це питання.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ АЕО

До переваг респонденти, що володіють інформацією про АЕО, віднесли:

- пришвидшення митного оформлення поряд із здешевленням окремих процедур,
- наявність окремого коридору для проходження кордону,
- економія на митних оформленнях та посередниках
- репутаційний фактор наявності статусу АЕО,
- зростання лояльності до операторів зі статусом АЕО з сторони митних органів та інших ОНК;
- зниження ступеня ризику в системі управління ризиками.

Зокрема, респонденти відзначили такі недоліки АЕО:

- Недостатня поінформованість про роботу системи;
- Більша відповідальність;
- Нестача інформації про критерії отримання статусу АЕО;
- МСБ складно отримати статус АЕО відповідно до вимог, далеко не всі є одночасно і виробниками і експортерами для яких ця процедура істотно спрощена, для інших процедура майже нереальна;
- Не до кінця зрозуміла процедура та порядок отримання та підтвердження статусу, особливо на нормативно-правовому рівні ;
- Відсутність на ринку кваліфікованих консультантів та спеціалістів для роботи з АЕО-С і АЕО-Б;
- Складність виміру впроваджених критеріїв потрібних для авторизації АЕО, витрати на докази відповідності можуть перевищити вигоду від спрощення митних процедур;
- Можливість для корупції та безпідставного отримання конкурентних переваг;
- Недостатній зв'язок між спрощенням митного контролю, та фіто санітарного контролю,

ветеринарно-санітарного контролю та
контролю за харчовою безпекою.

Чи розуміють, як працює АЕО?

В цілому переваги та недоліки статусу АЕО для респондентів, що володіють інформацією про АЕО, зрозуміла, та описана вище.

Якої інформації про АЕО бракує?

На думку респондентів існує тісний зв'язок між зазначеними недоліками та браком інформації.

Отже, як правило, респонденти скаржились на:

- Нестача інформації про критерії отримання статусу АЕО;
- Відсутність інформації про кваліфікованих консультантів та спеціалістів для роботи з отримання, підтвердження та АЕО;
- Відсутність чітко зазначених процедур та критерії прив'язаних до нормативно-правових актів;
- Відсутність інформації щодо можливостей альтернативного підтвердження статусу у разі виникнення спорів пов'язаних з неможливістю отримання статусу АЕО;
- Нестача прозорості щодо суб'єктів господарювання, які отримали подібний статус для перевірки ймовірності корупційних факторів.

**РІВЕНЬ ПОІНФОРМОВАНOSTІ ТА ВИКОРИСТАННЯ
ЦИФРОВИХ ПРОДУКТІВ МИТНИЦІ («ЄДИНЕ ВІКНО
ДЛЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ», BUSINESS
INTELLIGENCE ТА ІНШІ)
ПОІНФОРМОВАНІСТЬ ПРО ЦИФРОВІ
ПРОДУКТИ. ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ
ПРОДУКТІВ / ЧОМУ ВИКОРИСТОВУЮТЬ АБО НЕ**

**РІВЕНЬ АВТОМАТИЗАЦІЇ РОБОТИ МИТНИЦІ
Є НАЙНИЖЧИМ СЕРЕД КРАЇН ЄС**

0,667

Значення індикатору "автоматизація"
в Україні згідно з даними дослідження
"Індикатори спрощення процедур торгівлі"

(Джерело: Звіт з автоматизації ІТ в митній сфері за листопад 2020 року (сайт Міністерства та Комітету цифрової трансформації України) <https://thedigital.gov.ua/>)

26 з 30 опитаних (86% опитаних) знають та користуються програмою «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» для проходження контролю дозволів на ввезення товарів та послуг зі сторони ОНК, а також функцією надання доступу перевізникам до баз даних попередніх декларацій (найчастіше).

За групами рівень поінформованості про програму «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» виглядає наступним чином:

- 100% представників митниці та супутніх ОНК, ТПП відзначило, що знають про Єдиний державний інформаційний веб-портал «Єдине вікно для міжнародної торгівлі»;
- 100% митних брокерів зазначили, що знають про Єдиний державний інформаційний веб-портал «Єдине вікно для міжнародної торгівлі»;
- 65 % представників МСБ, знають про Єдиний державний інформаційний веб-портал «Єдине вікно для міжнародної торгівлі».

Про QD Professional та/або MD декларування знають абсолютна більшість респондентів. Зазвичай, ці програмні продукти використовують усі учасники ЗЕД крім тих, що замовляють оформлення митних процедур митним брокерам. При цьому 100% від загальної кількості користувачів використовують «MD декларування» через більш зручний та розширений функціонал даної програми.

За групами рівень поінформованості про QD Professional та/або MD декларування виглядає наступним чином:

- 100% представників митниці та супутніх ОНК, ТПП відзначило, що знають про QD Professional та/або MD декларування, але не використовують їх в своїй діяльності;
- 100% митних брокерів зазначили, що знають про QD Professional та/або MD декларування та користуються ними в своїй діяльності;
- 65 % представників МСП знають про QD Professional та/або MD декларування достатньо для використання у роботі, при цьому 7% не знають, а 28% знають недостатньо. Відповідно лише 65% представників МСБ використовують в своїй діяльності QD Professional та/або MD декларування.

Інтерактивний модуль аналітики імпортно-експортних операцій Business Intelligence респонденти не використовують, пояснюючі цей факт відсутністю потреби та очевидної користі від інформації на порталі. *(Особиста думка: насправді, невикористання даного продукту пояснюється недостатнім розумінням його функціоналу та недооцінюванням його можливостей до застосування у митній сфері).*

За групами рівень поінформованості та використання Інтерактивного модуля аналітики імпортно-експортних операцій Business Intelligence виглядає наступним чином:

- 100% представників митниці та супутніх ОНК, ТПП відзначило, що не знають про Інтерактивний модуль аналітики імпортно-експортних операцій Business Intelligence та не використовують його в своїй діяльності;
- 50% митних брокерів зазначили, що знають про Інтерактивний модуль аналітики імпортно-експортних операцій Business Intelligence, але всі 100% не використовують його в своїй діяльності;
- 100% представників МСБ, не знають про Інтерактивний модуль аналітики імпортно-експортних операцій Business Intelligence та не використовують його в своїй діяльності.

Онлайн-мапа інфраструктури об'єктів Митної служби орієнтована більше на діяльність перевізників, тому її цінність для використання учасниками ЗЕД нівельована.

За групами рівень поінформованості та використання Онлайн-мапи інфраструктури об'єктів Митної служби виглядає наступним чином:

- Цікаво, але 100% представників митниці та супутніх ОНК, ТПП відзначило, що знають про Онлайн-мапу інфраструктури об'єктів Митної служби, але не використовують її в своїй діяльності;
- 100 % митних брокерів зазначили, що знають про Онлайн-мапу інфраструктури об'єктів Митної служби, але лише 25% використовують її в своїй діяльності;
- 45% представників МСБ, знають про знають про Онлайн-мапу інфраструктури об'єктів Митної служби, але всі 100% не використовують її в своїй діяльності.

Оцінка функціональності цифрових продуктів

- «Єдине вікно для міжнародної торгівлі». В цілому задовольняє робота сайту, інколи скаржаться на підвисання сайту та проблемами входу в особистий кабінет
- «МД декларування». Програмне забезпечення задовольняє повністю
- «Інтерактивний модуль аналітики імпортно-експортних операцій Business Intelligence». Неможливо оцінити, так як жоден опитаний кореспондент не користується даним модулем.
- «Онлайн-мапа інфраструктури об'єктів Митної служби». Неможливо оцінити, так як учасники ЗЕД майже не користуються цією мапою.

Що необхідно покращити?

1. Вкрай необхідно приділити увагу щодо відмово стійкості та стабільної роботи сайту «Єдине вікно для міжнародної торгівлі». Часто при перевірці суб'єктів ЗЕД їх не знаходить база, хоча вони 100% пройшли акредитацію на митниці. Також є часті проблеми з входом в особистий кабінет на порталі «єдине вікно».

2. До роботи «MD декларування» зауважень майже не має, так як він використовується всіма поінформованими про нього респондентами та постійно удосконалюється, відповідно єдине зауваження щодо недостатньої поширеності знань про його можливості.
3. Вкрай важливо запровадити стратегію інформаційної політики щодо використання суб'єктами ЗЕД наявних цифрових інструментів. Про інформованість, користування інструктивними та методологічними матеріалами (які необхідно розробити та популяризувати) призведе до збільшення частки отримання митних послуг в сфері ЗЕД даними суб'єктами.

КОРУПЦІЯ НА МИТНИЦІ (ЗАГАЛЬНІ РЕЗУЛЬТАТИ, ЗА ГРУПАМИ РЕСПОНДЕНТІВ)

ОЦІНКА РІВНЯ КОРУПЦІЇ РІЗНИМИ ГРУПАМИ РЕСПОНДЕНТІВ (У Т. Ч. ЧИ Є КОРУПЦІЯ ГОСТРОЮ ПРОБЛЕМНОЮ)

Представники МСБ – учасники ЗЕД вважають цей фактор загальнодержавною проблемою системного характеру, та не готові назвати проблему корупції притаманній Вінницькій митниці. 18 з 20 опитаних або 90% оцінюють рівень корупції безпосередньо на Вінницькій митниці як низький/незначний, по 5% тих хто епізодично зустрівся з корупцією і тих хто вважає, що це явище хоча і не поширене але має місце. За гендерними признаками у всіх двох випадках коли респонденти скаржились на той чи інший рівень корупції це були чоловіки. При цьому більшість респондентів зауважують, що корупція може бути присутня на пунктах перетину кордону, аргументуючи таку думку непідтвердженими (не задокументованими) скаргами водіїв та перевізників на корупційні дії (вимагання неправомірної винагороди за різні пільги при проходженні кордону) зі сторони працівників митниці.

Думку про низький/незначний рівень корупції висловлюють 100% митних брокерів та спеціалістів

ТПП, що додають суб'єктивне враження щодо значного зниження рівня корупції на Вінницькій митниці впродовж останніх 4 років (фактично – з моменту активізації процесів реформування митниці, зокрема – з початку широкого застосування електронного декларування).

Представники митниці та супровідних ОНК повністю заперечують сам факт можливості здійснення протиправних корупційних дій, аргументуючи цю думку мінімізацію очного контакту сторін процесу, вдосконаленням технічних та електронних процедур, відсутність конкуренції між учасниками ЗЕД за пільгове проходження митних процедур через створення рівних умов для всіх.

Погляди на різні аспекти корупції та їх обґрунтування (неформальні стосунки з владою, корупція як проблема та як спосіб вирішення проблем)

Серед можливих проявів корупції респонденти назвали наступні:

- Необґрунтовані підняття митної вартості товарів з підтвердженням прямих поставок;
- Присвоєння коду УКТЕЗД з вищою ставкою мита
- Необґрунтована частота оглядів ідентичного товару по ідентичним контрактам

Серед можливих напрямів протидії корупції респонденти назвали наступні:

- Збільшення грошового забезпечення працівників митних органів;
- Особиста відповідальність за вчинення протиправних дій митниками;
- Налагодження онлайн-синхронізації даних від сканерів та вагових комплексів різних стейкхолдерів (митних постів, в тому числі і колег по іншу сторону переходу) на митних переходах;
- Створення системи прослідковваності на основі партнерської взаємодії з іноземними колегами на рівні міждержавної співпраці;
- Прозорий та зрозумілий алгоритм встановлення митної вартості;
- Зняття з митниці фіскальної функції;
- Забезпечення 100% електронного обігу документів.

Вплив правоохоронних органів на роботу митниці

- За думкою 90% опитаних вплив правоохоронних органів (особливо СБУ) на роботу митниці в останній час суттєво збільшився, що призвело до негативних наслідків, зокрема: збільшення часу проходження митних процедур та проходження кордону, ініціюванням представниками СБУ доглядів вантажів, штучне впровадження «ручного» режиму контролю за перевезеннями, низька професійна компетентність правоохоронців в роботі митних органів.

За групами респондентів вплив правоохоронних органів на роботу митниці оцінено наступним чином:

- 100% представників митниці та супутніх ОНК, ТПП відзначило, наявність впливу правоохоронних органів на роботу митниці;
- 100 % митних брокерів відзначило, наявність впливу правоохоронних органів на роботу митниці;
- 100 % представників МСБ, відзначило, наявність впливу правоохоронних органів на роботу митниці.

Рівень впливу тих чи інших правоохоронних органів на роботу митниці відзначено в табл. № 1 «Наявність впливу різних правоохоронних органів на роботу митниці на думку основних респондентів дослідження»

Таблиця № 1 «Вплив різних правоохоронних органів на роботу митниці на думку основних респондентів дослідження»

Найменування правоохоронних органів, що впливають на роботу митниці	Найменування респонденту дослідження		
	Представники митниці та супутніх ОНК, ТПП	Митні брокери	Представники МСБ
	Рівень респондентів у %, які вважають, що вплив має місце та його ступень.	Рівень респондентів у %, які вважають, що вплив має місце.	Рівень респондентів у %, які вважають, що вплив має місце.
СБУ	Істотний вплив 100 %	Істотний вплив 100 %	Істотний вплив 90% Низький вплив 10%
МВС	Низький вплив 100 %	Істотний вплив 50 % Низький вплив 25 % Відсутній вплив 25 %	Істотний вплив 60% Низький вплив 40%
Генеральна прокуратура	Низький вплив 100 %	Істотний вплив 75 % Низький вплив 25 %	Істотний вплив 20% Низький вплив 40% Відсутній вплив 40%
ДБР	Низький вплив 100 %	Істотний вплив 100 %	Істотний вплив 80% Низький вплив 20%
НАБУ	Низький вплив 100 %	Істотний вплив 75 % Низький вплив 25 %	Істотний вплив 65% Низький вплив 30% Відсутній вплив 5%

ЗМІНА РЕГУЛЯТОРНИХ УМОВ ДЛЯ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

На відміну від експортерів, де 20 % відмічають незначне спрощення/покращення регуляторного середовища у митній сфері, усі 100% імпортерів свідчать, навпаки, про суттєве погіршення цього аспекту.

Важливим аргументом на користь такої думки є часті необґрунтовані підняття митної вартості товарів, що ввозяться, навіть коли це стосується прямих поставок та є всі підтверджуючі документи митної вартості товарів.

Також, доволі розповсюдженою практикою є присвоєння коду УКТЕЗД з вищою ставкою мита. Необґрунтована частота оглядів ідентичного товару, що раніше завозився по ідентичним контрактам та асортиментом товару.

За групами респондентів зміни регуляторних умов для ведення бізнесу оцінено наступним чином:

- 85 % представників митниці та супутніх ОНК, ТПП відзначило погіршення регуляторного середовища у митній сфері, 15 % незначне спрощення/покращення регуляторного середовища у митній сфері;
- 100 % митних брокерів відзначили, погіршення регуляторного середовища у митній сфері;
- 90 % представників МСБ (імпортери та експортери), відзначило погіршення регуляторного середовища у митній сфері, 10 % незначне спрощення/покращення регуляторного середовища у митній сфері.

Наявність проблем при проходженні різних видів контролю (митного, фітосанітарного, ветеринарно-санітарного, контролю на харчову безпеку) очима різних груп респондентів.

Респонденти відмічають практично безперешкодне проходження системи контролю за наявності і відповідності товаро-супровідних документів.

РЕФОРМИ НА МИТНИЦІ

Чи в правильному напрямку рухаються реформи (загальний результат, за групами респондентів)

Респонденти в цілому негативно оцінюють напрями реформ. Найбільш нейтрально до реформ висловились представники влади які в цілому вважають, що реформи мають як позитивні так і негативні риси, найбільш негативно до реформ відносяться митні брокери.

За групами респондентів реформи митниці оцінено наступним чином:

- 100 % представників митниці та супутніх ОНК, ТПП вважають, що реформи на митниці мають як позитивні так і негативні риси;
- 50 % митних брокерів відзначили невірний напрям реформ, ще 50 % що напрям реформ незважаючи на певні правильні ініціативи рухається в невірному напрямку;
- 45 % представників МСБ (імпортери та експортери), вважають що напрям реформ незважаючи на певні правильні ініціативи рухається в невірному напрямку, 40 % вважають, що реформи рухаються в невірному напрямку, ще 15 % вважають, що реформи на митниці мають як позитивні так і негативні риси.

Головні проблеми / позитивні зміни на думку різних груп респондентів

- Найбільш актуальною проблемою у спірних відносинах між підприємцями та митними органами України є відсутність прозорого та зрозумілого алгоритму встановлення митної вартості товару та повернення авансових платежів і помилково або надміру сплачених сум митних платежів;
- Недостатня прозорість роботи митниці для громадського контролю;
- Нестача якісної інформації з актуальних питань митного контролю та інновацій в цій сфері;
- Відсутність стимулювання та заохочення використання інновацій в митній діяльності суб'єктів ЗЕД на законодавчому рівні (захист, прозорість та пільги по митним діям в разі використання цифрових, он-лайнних інструментів)
- Корупційні ризики;
- Відсутність системи простежуваності імпортованих товарів;
- недостатня двостороння співпраця на міждержавному рівні з іноземними митними органами;

- Нестача відповідальності за вчинення протиправних дій митниками.

До позитивних змін відносять:

- Спрощення митних процедур;
- Підвищення швидкості та прозорості проходження митних процедур;
- Збільшення частки електронного обігу документів для митного оформлення.

ОЧІКУВАНІ РЕФОРМИ ТА ОЧІКУВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ (ЗАГАЛЬНИЙ РЕЗУЛЬТАТ, ЗА ГРУПАМИ РЕСПОНДЕНТІВ)

1. Зменшення часу при проходженні митних процедур;
2. Зменшення черг на кордонах/пунктах пропуску;
3. Зменшення фінансових витрат при проходженні митних процедур;
4. Зменшення рівня корупції;
5. Збільшення митних надходжень до державного бюджету в зв'язку зі збільшенням (в ідеалі – до 100%) легальних митних процедур, які не мають в собі корупційної, контрабандної складової,
6. Зменшення фіскальної ролі митниці та зміщення акценту митної діяльності в сторону надання адміністративних послуг – сервісна а не фіскальна служба;
7. Посилення боротьби з контрабандою, зменшення обсягів товарів, ввезених з порушенням митних правил;
8. Посилення безпекових функцій (недопущення на територію України зброї, наркотиків, психотропних речовин, торгівля людьми тощо);
9. Покращення технічного оснащення митниці;
10. Можливості подавати документи повністю в електронному вигляді з використанням цифрових

методів ідентифікації (електронні цифрові підписи та інше), без необхідності надавати скановані документи чи завірені копії документів в паперовому вигляді;

11. Автоматизації процедур, мінімізація людського фактору;

12. Введення особистої відповідальності працівників митниці за шкоду, заподіяну їхніми неправомірними діями;

13. Підвищення кваліфікації працівників митниці;

14. Налагоджені та впроваджені ефективні он-лайн-системи простежуваності на основі міждержавної взаємодії з іноземними митними органами;

15. Зменшення негативно впливу правоохоронних органів на проходження митних процедур;

16. Прозорість та інформативність в роботі митної служби.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Результати моніторингу свідчать про те, що у респондентів в цілому незначні зауваження до інфраструктури та сервісу Подільської митниці Держмитслужби. Серед бажаних напрямів вдосконалення визначено: необхідність, підвищення якості дорожнього покриття на під'їздах до митних терміналів та пунктів пропуску, а також зручності під'їзду для великогабаритного транспорту; необхідність альтернативи платіжним терміналам ІВОХ; збільшення кількості обладнаних робочих місць для суб'єктів ЗЕД та покращення забезпечення офісною технікою (сканери, копіри, принтери з віддаленим доступом, відсутній вільний Wi-Fi).

Лева частина респондентів, при обговоренні проблемних питань в сфері ЗЕД, звертає основну увагу лише на функції в сфері митного контролю, фактично не надаючи значення іншим видам державного контролю, притаманним діяльності митних органів.

Реформи на митниці оцінюються переважно негативно, але при цьому респонденти відмітили істотне зменшення рівня корупції на митниці, а певні інновації (Єдине вікно для міжнародної торгівлі та MD декларування) активно використовуються та достатньо позитивно оцінюються респондентами. Також, до статусу АЕО багато хто прагне але для цього респонденти

бажають мати доступ до: більш доступної, якісної та достовірної інформації про критерії отримання статусу АЕО; збільшення кількості кваліфікованих консультантів та спеціалістів для роботи з отримання, підтвердження та АЕО та інформації для їх пошуку; чітко зазначених процедур та критерії прив'язаних до нормативно-правових актів; можливості альтернативного підтвердження статусу у разі виникнення спорів пов'язаних з неможливістю отримання статусу АЕО за визначеною процедурою; прозорості щодо суб'єктів господарювання, які отримали подібний статус для перевірки ймовірності корупційних факторів.

Інші інновації з реформування митниці (NCTS). Інтерактивний модуль аналітики імпортно-експортних операцій Business Intelligence, Онлайн-мапа інфраструктури об'єктів Митної служби) в цілому не потрібні респондентам. Але тут важливо підкреслити, що в своїй більшості потреба відсутня в наслідок недостатності інформації про них. Отже, для просування цих інновації Державна митна служба повинна більш інтенсивно їх пропагувати та інформувати про зміст та переваги вказаних інструментів всіх зацікавлених представників МСБ.

Питання корупції на митниці, хоча і не зняте з порядку денного зацікавлених СГД, але не є ключовим серед визначених напрямів реформування митного контролю, внаслідок її істотного зменшення в останні роки.

Більш важливими напрямками реформування митниці на думку респондентів, можуть бути:

- Налагодження ефективної системи простежуваності на основі міждержавної взаємодії з іноземними митними органами;
- Зменшення негативно впливу правоохоронних органів на проходження митних процедур;
- Прозорість та інформативність в роботі митної служби.

м.Вінниця, квітень 2021 року.